

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Punctum Difficultatis 1. An objectiva Moralitas, stet in voluntate Dei?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

maliter morali. Redibit de hoc quaestio in materia de peccatis, hic autem & nunc, ne explicetur ignotum per æque ignotum. *Sit*

DIFFICULTAS II.

In quo stet objectiva Moralitas Actionum, quæ de se non nisi bonæ vel malæ sunt.

Notum est esse aliquas actiones malas, quia sunt prohibita; aliquas ideò prohibitas, quia sunt malæ: de his posterioribus inprimis quaeretur. Plures de hoc sententias licet sub alio titulo, vide apud Oviedo Tr. 4. cont. 4. pun. 2. Non est quod moremur in impugnatione illius sententiæ, quæ docet hoc objectum esse malum, quia naturâ suâ est malum, non est, inquam quod moremur: quia licet interdum sit licitum recurrere ad naturam rerum, præcipue quando quaeritur de effectu, quem experientia poni suadet: Nam ultimò effectus rejicitur in naturam causæ. Cæterum talis respondendi modus, in aliis materijs, in quibus ratio vel maxima, hoc est experientia, non est, devitari debet: quia & præscindit filum disputationum, & potest esse refugium errandi; ut si quis dicat fornicationem esse naturâ suâ bonam, æquè ac bonum est matrimonium. Similiter procedit & illa sententia, quæ moralitatem objectivam explicat per hoc, quod circa illam possit v.g. versari actus formaliter moralis: Nam & hæc sententia non indiget multa refutatione: quia idem per idem explicat. Accedendum erit ad alias sententias, hac tempestate magis celebres.

Punctum Difficultatis 1.

An objectiva Moralitas, stet in voluntate Dei?

Affirmat Esparza q. 20. Coincidunt illi, qui in Legem divinam sive intimativam, sive præceptivam id referunt. Pro qua in substantia sententia, stat Molina, Valentia, Salaz. Unde per illos ratio quare v.g. homicidium sit malum, est, quia illud Deus prohibet. *Hanc sententiam*

Explicat ita Esparza. Bonitas actus tam circa finem, quam circa ea, quæ sunt ad finem, dependet ex bonitate finis: Finis autem ultimus hominis, ad quem cætera omnia referuntur tanquam media, est summum bonum: Ergo summum bonum quatenus est ultimus finis hominis, est id, à quo tanquam à proxima regula, dependet bonitas actuum humanorum; consequenter in discessu ab illa regula, stabit malitia: quia eadem est regula recti & obliqui. Rursus, impossibile est ut actus quibus quis immediatè adhæret summo bono, non sint boni, & similiter ut non sint mali, quibus avertitur immediatè ab eodem: Ergo quoad istos actus, nulla li-

bera dispositio divinæ voluntatis potest inducere ullam variationem bonitatis aut malitiæ.

Quod attinet ad actus, qui versantur mediatè circa Deum, observandum est, fieri posse, ut finis quatenus obtinendus ab aliquo connectatur omninò determinatè cum aliquibus medijs, cum alijs verò connectatur tantum indeterminatè: & ita existens Romæ ut veniat Neapolim, pro determinato medio habet motum, quod verò veniat terrâ vel mari, non est medium determinatum. In hunc etiam modum, ad consecutionem summi boni quod est Deus, necesse est determinatè, ex ipsa hujus finis naturâ, cognoscere & amare Deum super omnia; non est tamen necesse, determinatè ex natura præcisè ejusdem finis, ut is determinatè Sacrificiis v.g. colatur, sed quoad ejusmodi habet se indifferenter, ut aliunde proveniat determinatio.

Porro omnis determinatio indifferentiæ cuiusvis, pertinet ad aliquam voluntatem, quæ sola est electiva inter plura: quod si sint plures voluntates inæquales & subordinatæ, determinatio pertinet primò & per se ad primam voluntatem, cujus cognitio est perfectior: primum autem in quovis genere est regula cæterorum permittuntur autem respectivè se ad ea determinatè, ad quorum determinationem sunt ex se sufficientes. Quod si ei determinationi sit annexus aliquis effectus, ad quem adducendum sola voluntas sufficiat, erit necessaria cooperatio primæ ac secundæ voluntatis, præcipua autem voluntas est divina, utpote quæ dirigitur cognitione perfectè comprehensiva rerum omnium.

DICENDUM est, *Objectivam moralitatem non stare ultimò, in voluntate Dei.*

PROBATUR I. Quia ea quæ assumit Esparza in suo discursu non convincunt. Concedo, à bonitate finis dependere bonitatem mediorum, non tamen ita, ut finis possit singulis tribuere rationem medij ad se, aliàs nihil esset essentialiter malum moraliter: quo posito, restabit quaerere, cur v.g. fornicatio, non sit medium tendendi in finem ultimum naturalem mediatè, sit conjugium? Cur item mendacium pro Reipublicæ totius incolumitate prolatum, non possit habere talem rationem medij & similia. Ulteriusque restabit quaerere; quod sit fundamentum indagandi, quòd aliquid de se sit medium ad prosecutionem finis ultimæ naturalis? Concedendo, impossibile esse ut actus, quibus quis adhæret summo bono sint mali, sed restat quaerere: Unde sit noscendum, quòd aliquæ actiones sint quibus inhæretur ultimo fini, præcipue in ordine naturali? Curque v.g. fornicatione non accedatur sed recedatur ab ultimo fine? & cur Deus ad quem spectat determinatio indifferentium aliquorum mediorum, necessitatur, ut pro tali medio non possit accipere fornicationem? Quod

Quod etiam assumit, voluntatum subordinatarum determinationem primò & per se spectat ad præcipuam voluntatem, id est divinam, id videtur favere prædeterminantibus. Quando autem recurrit ad hoc, quòd aliquorum determinatio sufficienter ponatur à voluntate creatæ, explicandum veniret in primis, cur non sit sufficiens ad determinandum quod fornicatio sit bona? Cur item sit sufficiens ad alias determinationes?

PROBATUR 2. Tum quia videtur Explicatio hæc moralitatis objectivæ non satisfacere intento, in his, quæ non nisi determinatè velle potest voluntas divina: Cum enim nihil sit volitum nisi cognitum quærendum restabit; quare intellectus divinus, proponat hoc non nisi determinatè volendum? illudque potius erit moralitatis objectiva. Cumque in istis quæ determinatè vult voluntas, ratio mediū non habeatur ob ipsam voluntatem, sed ipsa voluntas necessitatur illa determinatione objectivâ, de hac quæritur, unde oriatur? Universaliterque in aliis materiis videtur, quòd ea quæ unicè sunt necessaria non fiant mediâ voluntate, sed præsupponantur voluntati: atque ita non idèò est mediū pertingendi ad finem motus, quia illum vult voluntas, sed antecedenter ad voluntatem, habet rationem mediū, imò determinat ipsam voluntatem, ad sui usurpationem. Jam ergo respectu talium mediōrum voluntas Dei non habet rationem moralitatis objectivæ: non habet etiam rationem moralitatis objectivæ in his, quæ ipsa voluntas Dei liberè determinat: quia voluntas Dei non est ultimum resolutorium interrogationum instituibiliū de bonitate vel malitia actuum: cum tamen moralitas objectiva, debeat esse tale resolutorium. Et certè quæram, cur fornicatio sit mala? Respondebis tandem, quia illam voluntas divina non vult: restat quærare, cur illam non vult, vult autem matrimonio. Restat item quærare, necessarionè fornicationem non vult, an liberè? Si liberè, ergo non est intrinsecè mala: quia absolutè volibilis à Deo. Si necessariò quærendum restat, per quid constituatur in ratione objecti involibilis à Deo? Et hoc erit potius quæsitæ moralitatis objectiva. Tum quia, ut communiter arguitur, sunt aliqua objecta etiam respectu Dei mala, at sub qua moralitate objectivâ? Non enim illa potest haberi à voluntate præceptivâ: quia Deus respectu suæ voluntatis, non est subditus etiam ad nostros conceptus: hic enim conceptus, esset dejectivus Deitatis. Non etiam habetur moralitas illa à voluntate intimativa, quærare enim restat: cur voluntas Dei non possit Deo intumare mendacium? Tum quia, si moralitas objectiva stat in voluntate divina; ergo quæcunque mala sunt, idèò solū mala sunt, quia prohibentur, & tamen status quæstionis non procedit de his, quæ idèò solū mala sunt, quia prohibentur.

PROBATUR 3. Rationibus quas sibi opposuit Esparza.

RATIO 1. Quia & esset moralitatis objectivæ prima regula voluntas divina, ut supponitur; & non esset prima regula, quia supponeret priorem se, ipsum scilicet dictamen sapientiæ & sanctitatis naturæ divinæ, de quo ipso dictamine urgeri potest ulterius, quòd præsupponat ipsam conditionem objecti boni vel mali.

RESPONDET Esparza. Naturam divinam esse regulam nostræ ratione priorem, regulantem sapientiam divinam, sed respectu nostri primam regulam esse voluntatem Dei: quia independentè à determinatione libera divina, non datur ulla determinatio ex parte alicujus prædicati necessarii Dei quoad plures actus, quibus exerceri & à quibus abstinere debeat voluntas: quod autem est regulatum ab alio, potest esse regula prima universalis respectu reliquorum.

CONTRA est. Tum, quia Status quæstionis inquit de moralitate objectivâ, quæ ex parte objecti sit prima. Tum, quia si datur respectu voluntatis divinæ objectiva moralitas prior, cur eadem respectu nostri non erit prima? Tum, quia licet respectu eorum, quæ idèò sunt mala, quia prohibentur, pendeat determinatio à Deo, non pendet tamen in objectis, quæ idèò prohibentur quia sunt mala, & de hōrum moralitate quæritur.

RATIO 2. Pro formalitate moralitatis objectivæ est ultimus finis, sed quod habet rationem ultimi finis non est voluntas Dei, sed bonitas Dei. Ergo illa potius debet esse moralitas objectiva.

RESPONDET. Finis ultimus ex suo præcisè conceptu est prima regula operationum nostrarum, quoad ea cum quibus ex se præcisè connectitur connexionē determinatā, respectu autem aliorum objectorum est libera voluntas divina, tanquam regula.

CONTRA est. Quia hæc responsio non attendit ad statum quæstionis: Nam hīc quæritur de moralitate objectiva eorum, quæ idèò prohibentur, quia sunt mala: fatetur autem respectu talium voluntatem divinam non habere rationem regulæ primæ. Recurrere etiam ad ultimum finem non exhaurit difficultatem: quia quærare restat, cur ad ultimum finem naturalem accedi possit matrimonio, & non fornicatione?

RATIO 3. est. Priusquam intelligamus, Deum aliquid velle vel nolle, ex consideratione creatorum, inferimus, hoc esse bonum vel malum, volibile vel non à Deo: hoc autem sufficit ad cognitionem distinctivam boni à malo, esseque potest sufficiens regula nostræ voluntatis.

Ea quæ respondet. Non convincunt, quia recurrit ad malitiam eorum, quæ idèò mala, quia prohibita: hoc autem refutatum est.

Quo-

Quomodo autem possit fieri peccatum Theologicum, infra dicitur.

RATIO 4. Ipsi voluntati divinæ non aliam ob causam conformari tenemur, quam quia decet naturam intellectualem, v. g. (sic enim commodius argumentum proponitur) subdialiiori potestati; Ergo ultima regula erit decetia vel indecentia ad naturam intellectualem.

RESPONDET Esparza. Quod illa causalitas solum denotet prioritatem per accidens, & quoad nos in cognoscendo.

CONTRA est. Nego hanc esse prioritatem per accidens, & solum quoad nos: & sicut possibilitas rerum intrinseca, non est sola omnipotentia, imò possibilitas intrinseca præsupponitur cum fundamento in re omnipotentia, ita & dicta decetia præsupponitur voluntati divinæ.

RATIO 5. Quia impossibili Deo ejusque lege & voluntate, essent adhuc honore prosequendi parentes, & vitanda occisio innocentium. Ergo appareret moralitatem objectivam non desummi à voluntate Dei.

RESPONDET Esparza. Vulgares locutiones de Hypothesi impossibili raro traduci utiliter ad Scholasticas quæstiones. Cæterum re ipsa sublato Deo nullum esse discrimen honesti ab inhonesto, quia nullum discrimen bene dispositi à non bene disposito ad finem suum ultimum.

CONTRA. Tum quia, quamcunque regulam ostenderit bonæ argumentationis ex suppositione impossibili, (per quam Hurt. dicit, erui ingeniosas sequelas, & Perez ex Aureolo operose illius principia tradit) ea servatur in hac argumentatione. Tum quia nego sublato Deo non fore discrimen inhonesti essentialiter ab inhonesto essentialiter. Quod autem dicit sublata possibilitate itinèrum & onerum nullam fore distinctionem boni equi, à non bono: ita sublato Deo non fore distinctionem inhonesti ab inhonesto, id non convincit, quia etiam equi generositas ab alio principio sumitur, ex ipsa scilicet, connexionione naturali: cur ergo & bonitas actionis vel malitia, ex connexionione aliqua constitutiva in ratione honesti vel inhonesti, desumi non poterit?

Explicatur eadem Sententia.

Eandem sententiam tuetur Perez in manuscript. de Peccatis c. 2. Concl. 2. & ad eam explicandam

PONIT 1. Quod intellectus noster primò omnium concipiat Ens ut Ens, id est, cum abstractione ab imperfectionibus absolutum à relatione, à potentia activa, intellectiva, volitiva.

PONIT 2. Quod sequatur consideratio Entis prout factibilis, & in hac consideratione consonantia quædam consideratur inter potentiam & effectum: quæ consonantia in duobus stat, in similitudine positiva causæ activæ adæquatæ, cum effectu in gradu perfectionis, & præemi-

nentiæ prædicabilis de utroque. Deinde in eo stat, quod effectus habeat à sua causa activa originem non interruptam, quam interruptam originem, vocabat talem, qualem habet illuminatio solis reflexa: Illuminatio enim à sole est, sed obliquatio à corpore opaco.

PONIT 3. Quod sequatur consideratio rerum ut relatarum ad vitam physicam, prout vita est communis cognoscitivæ & vegetativæ: ubi est consonantia non tantum inter operationes vitales & principium, sed etiam inter objecta.

PONIT 4. Esse considerationem rerum ut relatarum ad potentiam cognoscitivam, quæ continet sub se potentiam sensitivam, cui addi debet consideratio relativa ad potentiam appetitivam. Consonantia in his sumenda à sententia clara & non delusiva à voluptate & delectatione, dissonantia verò ab impeditioe sensus claræ, & voluptatis, & à delusione & dolore, atque molestia.

PONIT 5. Sequi considerationem sublimiorem, quæ res concipimus, non solum ut habentes essentiam & potentes produci, &c. sed ut intelligibiles & veras; Videtur autem veritas formalissimè consistere in quadam puritate, sinceritate, immixtione, & segregatione rei ab aliis, quod intellectus præstat, cujus proprium est cognoscere formaliter distinctionem & identitatem rerum: ipsaque affirmatio & negatio, habere hanc vim videtur, ut si sit vera, separaret ac distinguat, tribuendo ea quæ ipsius sunt. Hinc etiam bruta non affirmant nec negant: non enim possunt adhærere omnibus à quibus pendet id, quod ipsis repræsentatum, alioquin similiter posset illis repræsentari Deus, à quo omnia pendunt: hoc enim est propriè affirmantis verum, ut similiter affirmare possit omnia, cum quibus connectitur illud.

Consonantia in genere intelligibilium tantum à fine, sumitur à contemplatione intuitivæ veritatis summæ, vel simpliciter summæ, qualem habet Deus, vel qualem potest Angelus vel homo juxta vires sibi à Deo datas, habere; vel qualis est necessaria ad depulsionem errorum. Pulchritudinem autem hujus finis illud maxime commendat, quod cæteras res tunc dicimus bonas & pulchras, quando istæ placent, & quando non possumus habere vel amplecti contrarium illarum, sine errore seu ignorantia. Experimur autem præcipue moliri omnia contemplationem quidditatis rerum & causæ, à quæ habent res esse ens, id est posse existere: omnia enim dum ignoramus causam ipsorum, admirationem faciunt, id est desiderium inquietum cognoscendi causam, & principium, unde habuit res facta, posse esse. Itaque contemplatio possibilitatis primæ rerum est finis operum naturæ in genere intelligibilium. Quod aliunde fit perspicuum: quia omnes nostræ ratiocinationes eo ten-

rendunt, ne negetur verificativum invariabile illius principii: *Neceſſe eſt quodlibet eſſe vel non eſſe*, & hæc neceſſitas vel impoſſibilitas, eſt prima cauſa & poſſibilitas rerum, i. e. ipſe Deus.

PONIT 6. Sequi conſiderationem omnium ſuaviſſimam, quæ entia ut bona & amabilia, & delectabilia ex contemplatione veritatis intelligibilis conſideramus, relationes facientes ad voluntatem: In hac conſideratione eſt ultimum gaudium: nam contemplatio in genere intelligibilium eſt ultima: abſolutè tamen non eſt ultima, ſed ultimum eſt gaudium verum, tanquam exitus actus probans.

In hac conſideratione conſonantia ſumitur à gaudio vero, id eſt procedente ex contemplatione veritatis perfectiſſima. In hac conſideratione occurrit Deus tanquam bonus, & res diſponens ex amore & c. Nam cum in hoc genere ultimum ſit gaudium producentium à nobis, jam conſideratur eſſe aliqua cauſa, à qua procedat, & emanet tota perfectio gaudii; hoc autem eſt illam cauſam, eſſe amantem: nam gaudium & amor productus manifeſte demonſtrat amorem producentem; alioqui melior eſſet effectus quam cauſa: melius enim eſſe habere gaudium, & amorem, quam non habere, ſi gaudium ſit verum.

PONIT 7. Ultimum quod ad rem ſpectat eſſe contemplationem quæ res intelligimus, ut libere eligibiles. Hæc conſideratio naſcitur in nobis, quando primum libertatem noſtram experiri incipimus. Libertas autem naſcitur in nobis, poſt prædictas conſiderationes hac ratione. Poſtquam conſideravi me poſſe efficere quædam, agere vitam ſenſitivam, intellectivam, volitivam, perceptivam gaudii veri & maximi, quod naſcitur, ex contemplatione & amore cauſæ, præcontinentis totam perfectionem mei eſſe, & mearum omnium actionum, in qua conceptione involvitur cognitio mei, & præordinatiſſime, & ex intentione ab illa cauſa, ad prædictum finem, ſtatim ſequitur in me inclinatio quædam elicitæ, ſine ulla libertate ad meipſum, ſeu amor mei, ut præordinati ad talem finem, volens illum executioni mandari, ſubitoque exortam me cognitione huius meæ inclinationis, quæ ipſa cognitio, tribuit cauſæ præordinanti, totam perfectionem huius inclinationis, incipit deliberatio de modo exequendi finem propoſitum. Aliquando occurrunt media, quæ ſtatim ob ſuam perfectionem, & propter pulchritudinem actionis, quæ fieri debent, arguunt debere duci ab illa ſapientia, præcontinente, quidquid perfectionis poteſt oriri ex me. Et quia poſſunt eſſe aliquando oppoſita inter ſe, ſtatim ratio recta iudicabit me poſſe eligere quodlibet illorū, & electionem fore bonam. Sed in hoc ipſo iudicio rectæ rationis apparet nova quædam perfectio, cauſæ præordinantis ipſam electionem: apparet enim illa cauſa, ut continens totam perfectionem illius electionis, i. e. actus domini, ac proinde jam hic apparet Deus ut Dominus, ſi

mul etiam apparet ut præſcribens media libero arbitrio: hoc autem eſt apparere ut Legislatorem. E contra aliquando apparet aliquid malum ita alienum à meo fine & à ſapientia præordinante, ut ratio recta manifeſte iudicet, non poſſe illud fieri ab illa ſapientia. Poteſt etiam ratio deducere ex notitia ipſius mali, non poſſe illud juxta præſcriptum huius ſapientiæ, non afferre, aliud quod detrimentum manifeſtum, fini propoſito. Tunc igitur ratio iudicabit bonum oppoſitum eſſe neceſſarium ad conſequendam meam beatitudinem. Quod ipſum illuſtrabat duobus exemplis, primò ſi mihi occurrat, ut poſſibilis hic & nunc produci aliqua opinio, ſed improbabilis, ſtatim ratio iudicat, hanc eſſe contrariam meo fini; manifeſte enim conſtat amatorem opinionis improbabilis, non eſſe amatorem veritatis: ſicut Medicus præbens medicamentum, quod certus eſt eſſe lethiferum non eſt amator ſanitatiſ ægroti. Secundum exemplum eſt ex odio Dei, cujus contrarietas ad finem propoſitum manifeſte patet, quomodo enim coharebit odium Dei cum vera mea beatitudine, ſtante in contemplatione & gaudio de Divinitate percepto.

Et ex iſdem principiis facile deducitur delectionem veneream extra matrimonium eſſe malam & prohibitam, quia propter vehementiam voluptatis, poteſt perturbare hominem, & vertere pæne in infaniam, nihil curantem de bonis ſpiritalibus. *Hæc Explicatio*

NON SATIS FACIT. I. Si ſpectentur ea, quæ proximè concernunt intentum. Ex iſtis enim quæ proximè illud concernunt, ſunt ultima tria poſita: ea autem non convincunt. Concedo intervenire contemplationem rerum prout intelligibilium, adeoque attingi etiam Deum, tanquam intelligibilium auctorem, ſed quærere reſtat, quæ ſit communis & ultima ratio, cui non intelligat ipſe Deus, nec nos intelligere verè poſſimus, homicidium, fornicationem, furtum eſſe bona? cum ſit bonum occidere hoſtes in bello, uxorem ducere, divitem eſſe.

Concedo, Deum apprehendi ſecundum Poſitum 6. apprehendi inquam, ut amantem; ſed reſtat quærere, cur non amet homicidium inimici, v. g. amet hoſtis? cur amet copulam matrimonialem, non copulam fornicariam? Concedo, occurrere media ob ſuam perfectionem determinantia, ſed reſtat quæ ſit regula dignoſcendi media ſaltem mediâtè, conjungentia cum fine? Curque cum amore Dei conjungatur matrimonium, non conjungatur fornicatio, nec conjungi poſſit? Concedo, rationem manifeſtare aliqua eſſe mala, & non poſſe fieri à ſapientia divina; ſed quærere reſtat, quæ ſit regula talia dignoſcendi, communis quibuscunq; malis, & ultimum reſolutorium malitiæ. Concedo amatorem opinionis improbabilis, manifeſte eſſe non amatorem veritatis. Sed de hoc ipſo quærero, cur ſit malum non eſſe, & quidem in omni eventu, amatorem veritatis. Concedo, odium

m

Dei

Dei esse contrarium beatitudini, sed quærere restat, quæ sit ratio malitiæ illius ultima, quæ simul sit communis & resolutive aliarum malitiarum? curque alia quæ supponuntur mala, non possint habere rationem medii ad finem. Concedo delectationem veneream esse malam, sed quærere restat, cur sit bona in matrimonio, mala in fornicatione.

NON SATISFACIT 2. Ratione variorum principiorum quæ assumit. In primis in quantum dicit, quod intellectus noster primò omnium concipiat Ens ut ens, cum potius concipiantur prius particularia, ad quæ sensus attendit. Et si per prius conciperetur ens ut ens, prius esset aliquid in intellectu, quàm fuerit in sensu. Quod si dicas non agi hic de processu noscendi, sed de mera categoria universalium, cognoscendorum quoad gradum entis; id quidem verum est: Sed restabit quærere, cur sicut ille agnoscit rationem entis priorem ratione factibilis, cur inquam etiam non agnoscat rationem possibilis, priorem ratione factibilis, seu contenti in omnipotentia divina, rationem item essentiae, illud etiam, quod assumit veritatem, stare in puritate & segregatione rei ab aliis, si procedat de veritate formali, non convincit: quia veritas formalis, est conformitas ad objectum. Si procedat de veritate objectiva, non etiam convincit: quia distinctio in omni Metaphysica, est aliud quid, à veritate. Quod etiam deducit bruta non posse affirmare & negare, eò quod non possint adherere omnibus, à quibus pendet id, quod ipsis representatur, id etiam non convincit, quia & multa de rebus affirmamus & negamus, licet omnes illorum causas, non habeamus perspectas penitus. Præcisio etiam est cognitio vera, & tamen ex vi illius non attinguntur ea, nec possunt attingi, à quibus res pendet. Rursus, quod assumit consonantiam intelligibilium sumi à veritatis contemplatione summâ, id non convincit. Sicut enim consonantia desumitur ab ipsomet objecto, cur etiam consonantia intelligibilium, non desumetur ab eodem ultimâtè. Item, quod universaliter enuntiat admirationem esse desiderium inquietum cognoscendi causam, id etiam universaliter non procedit, quia experimur etiam cognitâ causâ, ipsam adhuc nos causam, mirari. Nego etiam quod finis naturæ sit contemplatio causæ formaliter acceptæ: quia hæc contemplatio stat potius in Deitate secundum se, & non in Deitate acceptâ secundum potentiam suam executivam. Illud quod assumitur in omni contemplatione attendi, ne negetur verificativum propositionum, non contentat plenè: quia potius non negantur reliqua propter verificativum, quàm curatur, ut non negetur verificativum. Denique quod assumit de modo noscendi libertatem, id etiam non convincit: Nam ponit per prius nos noscere Deum præordinantem, mediis quæ diversita-

tem ad hunc finem, quod falsum est: aliis nemo nosceret se esse liberum, quin prænosceret Deum.

NON SATISFACIT 3. In quantum ad hoc recurrit, quod possibilitas rerum, non aliud sit quàm omnipotentia. Est autem non infrequens huic Auctori, discurrere de rebus, prout illæ subsunt nostris intentionibus, tractando de illis non prout subsunt nostris intentionibus, sed prout sunt à parte rei. Sic ab æterno est possibilitas rerum, cum tamen in re nihil aliud sit ab æterno nisi Deus omnipotens, salvatque possibilitatem prout illa subest nostris intentionibus, cum fundamento in re, per solam omnipotentiam, quæ sola est à parte rei ab æterno: ita etiam scientia objectorum est ab æterno, objecta non sunt ab æterno; hinc verificativum æternum propositionum de objectis, ponit solam scientiam Dei excludendo ipsamet objecta, quæ sunt ex modo nostro concipiendi, fundato in re, verificativum notitiarum divinarum de objectis. Et quidem quod attinet ad hoc verificativum notitiarum, quod sit ipsamet scientia Dei; hoc refutatum manet in prima Parte. Quod attinet ad possibilitatem, hæc adferri possunt. Concedo possibilitatem realem, actualem, illamque æternam competere, ut habeatur non nisi in omnipotentia, sitque realiter ipsamet omnipotentia. Nego tamen quod non detur fundamentum in ordine ad nostras intentiones, quod ostendat ipsis etiam rebus, in se spectatis, competere possibilitatem, ad quam præcipue in discursu de possibilitate attenditur. Fundamentum autem hoc est: quia posito, quod contineatur homo in omnipotentia divina, ut satisfiat progressibus nostrarum intentionum; quærere restabit, cur Deus non possit producere hominem, nisi animal rationale? cui quæstioni non potest jam responderi: quia non continetur in omnipotentia nisi homo animal rationale. Hoc enim esset petere principium: Sed responderi debet, quia ex natura sua & secundum solum esse possibile, homo non nisi animal rationale importat. Quæ responsio cur non debet admitti? Deinde sicut de Deo ita discurremus, ut habeat omnem plenitudinem essendi, quam illum habere non implicat contradictionem: ita & de creaturis discurrere possumus, ut si sit aliquid non implicans contradictionem & spectet ad lineam prædicatorum necessariorum, hoc ipso competit illi creaturæ. Et ita bene arguitur, non implicat hominem esse animal rationale, animalitasque & rationalitas est de linea prædicatorum necessariorum. Ergo homini competit esse animal rationale. Ergo etiam ulterius bene arguemus; non implicat contradictionem possibilitas intrinseca, estque illa de linea prædicatorum necessariorum. Ergo competit creaturis. Rursus, concessa possibilitate intrinseca creaturis, magis exaltatur omnipotentia divina, quia defectus possibilitatis rejicietur non in Deum, sed in defectibilitatem

entem objecti. Deinde non alia est possibilitas rei ab æterno, quam sit possibilitas in tempore, alia quomodo esset aliquid possibile ab æterno, quod non est possibile pro tempore, & è converso. Jam autem possibilitas rei pro tempore est ipsamet entitas rei pro tempore: si enim essentia & existentia non distinguuntur à re actuali, quomodo distingueretur ab entitate rei, à parte rei, possibilitas à parte rei? quo posito sic arguitur. Possibilitas rei à parte rei est idem realiter cum entitate rei à parte rei. Omnipotentia divina non est idem realiter cum entitate rei à parte rei. Ergo omnipotentia Dei, non est idem realiter cum possibilitate rei à parte rei. Denique impossibilitas entis rationis non est formaliter ipsa omnipotentia; Ergo neque possibilitas reum erit formaliter omnipotentia. Ant. probatur. Impossibilitas entis rationis est idem realissime cum ente rationis, neque enim per aliquid superadditum realiter redditur impossibile; sed Omnipotentia divina non est idem realissime cum ente rationis; Ergo impossibilitas entis rationis non est formaliter ipsa omnipotentia. Sed de his fusius in Metaphysica, ubi de Ente, in quantum possibile est.

Punctum Difficultatis 2.

An Moralitas objectiva sit Præponderatio objecti, aut Apriudo, vel Ineptitudo ad finem?

Proponit hanc sententiam Arriaga d. 9. n. 15. tacito Auctoris nomine, sed eam Pallavicinus d. 9. q. 11. a. 2. dicit esse Card. Lug. quæ sententia

EXPLICATUR sic. Illud objectum est bonum, quod ita est bonum, ut ejus bonitas præponderet omni malo, quod secum adfert, & est proportionatum dignitati naturæ rationalis; illud autem objectum est malum, cujus malitia præponderat omni bono quod secum adfert, & sit contra dignitatem naturæ rationalis. Sic v.g. mors parentis est bona & utilis filio ad hæreditatem obtinendam, mala verò ipsi patri, cujus tamen bonum filius jure pietatis tenetur procurare. Tunc si filius optet mortem parenti propter successionem; operabitur inhonestè & male: quia bonum illud propter quod optat mortem patri, non æquivaleret damno parentis, inde resultanti. Quod si desiderat mortem patris, ut consequatur vitam æternam; quia timet ne fortè postea illam amittat; licitè optabit: quia salus æterna, præponderat vitæ temporali. Comparatio autè quodnam objectum præponderet, & quod non præponderet, spectat ad lumen rationis. Quod si nullibi sit præponderatio, malitia vel bonitas; dubia erit. Debet autem illud objectum esse proportionatum dignitati naturæ rationalis: quia sunt aliqua, quæ licet videantur plus habere de bonitate, quam de

malitia; tamen ita sunt levia, ut non deceant dignitatem naturæ rationalis: Magnos enim non nisi magna decent. Talia sunt, captare muscas, levare festucas.

IMPUGNATUR 1. ex Arriaga hæc explicatio, qui assumit terminos valde obscuros, cum posset claros adhibere, dicendo illud objectum est bonum, in quo plus est de bonitate quam de malitia.

RESPONDERI potest. Nullam esse obscuritatem. Quid enim obscuritatis damnabilis habet? Dignitas hæc præponderat huic; sunt autem Lugonis termini aptiores: quia ostendunt debere accipi comparativè objecta, quod in omni deliberatione fieri debet, quam comparisonem, non innuunt verba Arriagæ.

IMPUGNATUR 2. Quia limitationes quas facit Lugo, destruunt principium quod limitatur, ut jam amplius ex illo nihil penitus possit inferri: nam si quærat quare virginitas sit bona, non potest responderi: quia ejus bonitas præponderat malitiæ, quam habet: nam malitia quam adfert, est præcisè, prolis sive filiorum impedimentum. Si autem hæc malitia est minus malum, quam bonum, sit integritas carnis; Ergo è contra matrimonium, in quo non est aliud bonum, quam hæc generatio prolis, & cujus damnum, est illius integritatis amissio, erit absolutè malum: quia malitia bonitati præponderat; Ergo vel hæc regula de præponderatione debet cessare, vel dicendum erit matrimonium esse simpliciter malum.

RESPONDERI posset. Nomine malitiæ non venire universaliter aliquod malum, ut ita dicam, positivum; sed sufficere malum, ut ita dicam, negativum, hoc est, non æquè bonum. Unde bonum integritatis carnis, cum sit majus bono prolis, quæ supponitur aliunde non defectura, fit ut virginitas præcellat matrimonio. E contra autem quia matrimonium pro principali habet prolis propagationem, & quo privat bono, est integritas carnis, fit ut non sit quidem malum matrimonium, non tamen æquè bonum atque virginitas, nec per hanc limitationem destruitur regula allata, sed pro exigentiâ accommodatur: sicut pro exigentiâ alia ostenditur esse dissonantia mendacii ad naturam intellectuales, & alia homicidii.

IMPUGNATUR 3. Quia sequitur ex principiis allatis, licitum esse inferre mortem parenti, si habeas revelationem illum esse in gratia, eumque si amplius vivat, damnandum: quia illa mors propter talem finem, est objectum præponderans malitiæ.

RESPONDETUR. Negando præponderare bonitatem vitæ æternæ malitiæ occisionis: quia non est licitum facere mala, ut eveniant bona, convenitque peccato mortali talis infinitas, quæ non convenit operi bono. Ubi etiam recurritur ad præponderationem ultimato, licet sup-